

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) แบบตัดขวาง (Cross – sectional design) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. การอภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตนตามแนวทางหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อศึกษาความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี
4. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล การปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง และความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนบ้านคลองน้ำเป็น หมู่ที่ 8 ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี จำนวน 261 คน เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่ได้รับการคัดสรรให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” ดีเด่นในระดับจังหวัดในปี พ.ศ. 2553

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้นำครัวเรือนทุกคนของบ้านคลองน้ำเป็น หมู่ที่ 8 ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี จำนวน 122 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งลักษณะของแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 การปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

ส่วนที่ 3 ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

ส่วนที่ 4 การปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์และการอำนวยความสะดวกถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนทอง และผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปชี้แจงวัตถุประสงค์ อธิบายวิธีการตอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบ จากนั้นเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนในวันเดียวกัน และตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของแบบสอบถามทุกฉบับก่อนออกจากพื้นที่ ถ้าแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างใดมีคำตอบไม่สมบูรณ์ จะให้กลุ่มตัวอย่างตอบเพิ่มเติมให้สมบูรณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้กำหนดขั้นตอน โดยนำแบบสอบถามทั้งหมดที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติ ดังนี้

4.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาโดยการวิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด

4.2 การปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง และการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาโดยการวิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลกับการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน t - test (Independent Samples Test) หรือ F - test และกรณีที่พบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จะวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe')

4.4 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง และความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงกับการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน t - test (Independent Samples Test)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษา การปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนตะเคียนทอง อำเภอ เขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี สามารถสรุปสาระสำคัญของผลการศึกษาดังนี้

1. ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล พบว่า ผู้นำครัวเรือนเป็นเพศชายและเพศหญิงเกือบเท่า ๆ กัน ซึ่งเป็นเพศหญิง ร้อยละ 55.74 และเพศชาย ร้อยละ 44.26 โดยมีอายุเฉลี่ย 41 ปี ผู้นำครัวเรือนมากกว่าครึ่งมีอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 61.48 และมากกว่าสามในสี่มีสถานภาพสมรสแล้ว ร้อยละ 78.69 เกือบครึ่งหนึ่งจบการศึกษาชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 47.54

2. การปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ผู้นำครัวเรือนมากกว่าสามในสี่มีการปฏิบัติตามหลักธรรมโดยรวมในระดับดี ร้อยละ 86.07 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านทานมัย ด้านศีลมัย และด้านภาวนามัย พบว่า ผู้นำครัวเรือนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามหลักธรรมในระดับดีทุกด้าน ร้อยละ 91.80, 70.49 และ 88.52 ตามลำดับ

3. ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ผู้นำครัวเรือนมากกว่าครึ่งมีความเข้าใจโดยรวมในระดับดี ร้อยละ 51.64 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการพึ่งพาตนเองให้มากที่สุด ด้านการใช้ทรัพยากรที่เกิดขึ้นให้คุ้มค่าที่สุด และด้านความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พบว่า ผู้นำครัวเรือนส่วนใหญ่มีความเข้าใจในระดับน้อย ร้อยละ 57.38, 51.64 และ 50.82 ตามลำดับ ส่วนด้านการไม่ผลิตและบริโภคเกินกำลัง พบว่า ผู้นำครัวเรือนส่วนใหญ่มีความเข้าใจในระดับดี ร้อยละ 51.64

4. การปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ผู้นำครัวเรือนเกือบทั้งหมดมีการปฏิบัติตนโดยรวมในระดับดี ร้อยละ 95.90 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง และด้านการปฏิบัติตามความสัมพันธ์ของพระพุทธศาสนากับเศรษฐกิจ พบว่า ผู้นำครัวเรือนเกือบทั้งหมดมีการปฏิบัติตนในระดับดีทุกด้าน ร้อยละ 90.98, 95.08 และ 92.62 ตามลำดับ

5. เปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตาม ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล การปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ผู้นำครัวเรือนที่มีอาชีพต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต่างกัน หรือมีความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงต่างกันมีการปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผู้นำครัวเรือนที่มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษาต่างกัน มีการปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ 7 ประเด็น ดังที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้สามารถอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

เพศ เป็นความแตกต่างทางสรีระที่นำไปสู่ความเชื่อที่ว่าผู้หญิงและผู้ชายมีความแตกต่างกันในทางอื่น ๆ ด้วย ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด จิตใจ และอารมณ์ ซึ่งมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงแล้วพบว่าเพศเป็นปัจจัยหนึ่งในการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ดังเช่นการศึกษาของ สมเสียร จันทร์หล้า (2544 : 252) ซึ่งได้ศึกษาบทบาทของชุมชนในการจัดการ โครงการเศรษฐกิจพอเพียง ขององค์การบริหารส่วนตำบลฝ่ายกวาง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา พบว่า เพศทำให้เกิดความแตกต่างในความเป็นอิสระในการจัดการ โครงการเศรษฐกิจแบบพอเพียง สอดคล้องกับ ศศิพรรณ บัวทรัพย์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า เพศเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวไม่สอดคล้องกับการศึกษาครั้งนี้ ที่พบว่า ผู้นำครัวเรือนที่เพศต่างกันมีการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่าหลักเศรษฐกิจพอเพียงมีที่มาจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อันเป็นที่รักยิ่งของปวงชนชาวไทย ดังนั้นไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นชายหรือหญิงย่อมพึงปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ซึ่งการศึกษาดังกล่าวได้สอดคล้องกับนพพร เมธินันต์กุล (2549 : บทคัดย่อ) ซึ่งศึกษา การนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต : กรณีศึกษาเกษตรกรลูกค้า ช.ก.ส. อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า เพศไม่มีผลต่อการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต

อายุ เป็นการเปลี่ยนแปลงของร่างกายที่เปลี่ยนไปตามกาลเวลา โดยมากจะนับเป็นจำนวนเต็มปีหรือเป็นเดือนสำหรับเด็กเล็ก ซึ่งมีงานวิจัยหลาย ๆ เรื่อง พบว่าอายุมีผลต่อการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การศึกษาของ ศศิพร ปาณิกบุตร (2544 : 237 - 238) เรื่องปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของเกษตรกรในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ พบว่า อายุของกลุ่มตัวอย่างที่ดำเนินชีวิตในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่กับกลุ่มตัวอย่างผู้ที่ไม่ได้ดำเนินชีวิตในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่มีความแตกต่างกันแต่ไม่มากนัก สอดคล้องกับ นพพร เมธินันต์กุล (2549 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง การนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต : กรณีศึกษาเกษตรกรลูกค้า ช.ก.ส. อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า อายุเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต

ซึ่งต่างจากการศึกษาคั้งนี้ที่พบว่า ผู้นำครัวเรือนที่มีอายุต่างกันมีการปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน เนื่องจากการศึกษาคั้งนี้รวบรวมข้อมูลจากผู้นำครัวเรือนที่มีอายุเฉลี่ยอยู่ในวัยกลางคน ซึ่งมีความพร้อมทั้งกำลังกายและกำลังเงินที่จะอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

อาชีพ เป็น รูปแบบการดำรงชีพในสังคมมนุษย์ปัจจุบัน อาชีพเป็นหน้าที่ของบุคคลในสังคม การที่บุคคลประกอบอาชีพจะได้มาซึ่งค่าตอบแทนหรือรายได้ เพื่อใช้จ่ายในการดำรงชีวิต ดังนั้นการประกอบอาชีพที่ต่างกันของประชาชนย่อมนำมาซึ่งความแตกต่างในการปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เช่นการศึกษาของ ศศิพร ปาณิกบุตร (2544 : 237 - 238) ซึ่งศึกษา ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของเกษตรกรในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ พบว่า อาชีพของกลุ่มตัวอย่างที่ดำเนินชีวิตในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่กับกลุ่มตัวอย่างผู้ที่ไม่ได้ดำเนินชีวิตในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่มีความแตกต่างกันแต่ไม่มากนัก สอดคล้องกับ พลฤทธิ สุวรรณเมธา (2546 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง พุทธจริยธรรมเพื่อเสริมสร้างพื้นฐานการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกร โครงการ “เกษตรทฤษฎีใหม่” จังหวัดชลบุรี พบว่า การประกอบอาชีพจะช่วยให้สามารถดำเนินชีวิตที่ประสบความสำเร็จตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และสอดคล้องกับการศึกษาของ ปวัน มินรัักษ์เรืองเดช (2549 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษา การประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ พบว่า อาชีพมีผลต่อการประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาคั้งนี้ที่พบว่า ผู้นำครัวเรือนที่มีอาชีพต่างกันมีการปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเกิดจากการประกอบอาชีพบางประเภทไม่มีเวลาพอที่จะทุ่มเทให้กับงานส่วนรวม จึงทำให้อาชีพมีผลต่อการปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง อย่างไรก็ตามก็ตีการศึกษาคั้งนี้ไม่สอดคล้องกับ เขียวธิดา เหมพิพัฒน์ (2546 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของนักศึกษาของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพบว่าอาชีพไม่มีผลกับความคิดเห็นของนักศึกษาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สถานภาพสมรส เป็นการแสดงถึงสถานะของบุคคลในครอบครัว ซึ่งจะทำให้บุคคลต้องมีความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้ในสังคม จากการศึกษาของ ศศิพร ปาณิกบุตร (2544 : 237 - 238) ที่ศึกษา ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของเกษตรกรในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ พบว่า สถานภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ดำเนินชีวิตในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่กับกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ที่ไม่ได้ดำเนินชีวิตในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่มีความแตกต่างกันแต่ไม่มากนัก ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาครั้งนี้ที่พบว่า ผู้นำครัวเรือนที่มีสถานภาพสมรสต่างกันมีการปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ นพพร เมื่อนันต์กุล (2549 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษา การนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต : กรณีศึกษาเกษตรกรปลูกข้าว ธ.ก.ส. อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่พบว่า สถานภาพสมรสไม่มีผลต่อการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต

การศึกษา เป็นเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทัศนคติ ค่านิยม และคุณธรรมของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพและประสิทธิภาพ จากการศึกษาของ สมเสียร จันทร์หล้า (2544 : 252) ที่ศึกษาบทบาทของชุมชนในการจัดการโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ขององค์การบริหารส่วนตำบลฝายกวาง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา พบว่า ระดับการศึกษาทำให้เกิดความแตกต่างในความเป็นอิสระในการจัดการโครงการเศรษฐกิจแบบพอเพียง สอดคล้องกับ ศศิพร ปาณิกบุตร (2544 : 237 - 238) ที่ศึกษา ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของเกษตรกรในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ พบว่า ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างที่ดำเนินชีวิตในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่กับกลุ่มตัวอย่างผู้ที่ไม่ได้ดำเนินชีวิตในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่มีความแตกต่างกันแต่ไม่มากนัก สอดคล้องกับ นพพร เมื่อนันต์กุล (2549 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษา การนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต : กรณีศึกษาเกษตรกรปลูกข้าว ธ.ก.ส. อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่พบว่า ระดับการศึกษามีผลต่อการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต และยังสอดคล้องกับ ปวัน มินรักษ์เรืองเดช (2549 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษา การประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ พบว่า ระดับการศึกษามีผลต่อการประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ต่างจากการศึกษาครั้งนี้ที่พบว่า ผู้นำครัวเรือนที่มีการศึกษาต่างกันมีการปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ เขียรธิดา เหมพิพัฒน์ (2546 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษา ความคิดเห็นของนักศึกษาของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ชั้นปีที่ศึกษาและผลการศึกษาไม่มีผลกับความคิดเห็นของนักศึกษาศาสนบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยังสอดคล้องกับ ศศิพรธณ บัวทรัพย์ (2547 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษา ความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง

ต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ชั้นปีที่ศึกษาไม่มีผลต่อความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ให้ประชาชนทุกคนสามารถนำหลักปรัชญาฯ ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมและปลูกฝังปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการดำรงชีวิตตลอดจนนำไปสู่การปรับแนวทางการพัฒนาให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับการศึกษาของ สมหมาย สาททรัพย์ (2542 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษา ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงของชาวพุทธ : ศิกษากรณี ชุมชนศรียะโฮโลก อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ปัจจัยด้านศาสนาวัดนธรรมมีความเข้มแข็งในระดับสูง และสัมพันธ์กับปัจจัยด้านเศรษฐกิจชุมชนในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับ พลฤทธิ สุวรรณเมธา (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง พุทธจริยธรรมเพื่อเสริมสร้างพื้นฐานการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกรโครงการ “เกษตรทฤษฎีใหม่” จังหวัดชลบุรี พบว่า การมีพุทธจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตทั้งในการดำเนินชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพ และการมีพุทธจริยธรรมด้านความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน ถือเป็นหลักธรรมสำคัญที่เกษตรกรเชื่อว่าจะช่วยให้สามารถดำเนินชีวิตที่ประสบความสำเร็จตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาครั้งนี้ที่พบว่า ผู้นำครัวเรือนที่มีการปฏิบัติตามหลักธรรมต่างกันมีการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้นำครัวเรือนที่มีการปฏิบัติตามหลักธรรมในระดับดีมีการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงดีกว่าผู้นำครัวเรือนที่มีการปฏิบัติในระดับไม่ดี เนื่องจากว่าผู้ที่ปฏิบัติตามหลักธรรมซึ่งเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าย่อมเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความประพฤติดี และมีคุณธรรม

ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทาง การดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำ แนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลง ดังนั้นถ้าบุคคลมีความเข้าใจในหลักปรัชญาดังกล่าวย่อมทำให้บุคคลอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ไม่เดือดร้อน สอดคล้องกับการศึกษาของ ศศิพร ปาณิกบุตร (2544 : 237 - 238) ที่ศึกษา ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของเกษตรกรในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ พบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาครั้งนี้ที่พบว่า ผู้นำครัวเรือนที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงต่างกัน

มีการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้นำครัวเรือนที่มีความเข้าใจในระดับน้อยมีการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงดีกว่าผู้นำครัวเรือนที่มีความเข้าใจในระดับดี

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถจำแนกข้อเสนอแนะออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ข้อเสนอแนะทั่วไป และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ผู้นำครัวเรือนที่มีอาชีพต่างกันมีการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้นำครัวเรือนที่มีอาชีพเกษตรกรมีการปฏิบัติตามดีกว่าผู้นำครัวเรือนที่มีอาชีพรับราชการ ดังนั้นจึงควรส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพเพื่อสร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนความรู้ทางด้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่ผู้นำครัวเรือนเพื่อให้มีเจตคติที่ดีและมีทักษะต่อการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า ผู้นำครัวเรือนที่มีการปฏิบัติตามหลักธรรมต่างกันมีการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้นำครัวเรือนที่มีการปฏิบัติตามหลักธรรมในระดับดีมีการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงดีกว่าผู้นำครัวเรือนที่มีการปฏิบัติในระดับไม่ดี ดังนั้นจึงควรมีการจัดทำประชาคมหมู่บ้าน โดยสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างวัดกับบ้าน เพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการปฏิบัติตามหลักธรรมให้ทุกคนยึดถือและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

1.3 จากผลการวิจัยพบว่า ผู้นำครัวเรือนที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงต่างกันมีการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้นำครัวเรือนที่มีความเข้าใจในระดับน้อยมีการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงดีกว่าผู้นำครัวเรือนที่มีความเข้าใจในระดับดี ดังนั้นจึงควรเสริมสร้างแรงจูงใจให้กับประชาชนในทุกกลุ่ม โดยการจัดประกวดบุคคลดีเด่นด้านการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง มีการจัดสรรรางวัลซึ่งอาจจะเป็นเงินรางวัลหรือสิ่งของมีค่าต่าง ๆ ตามสมควร และประกาศเกียรติคุณให้ทุกคนรับทราบเพื่อจะได้ปฏิบัติตาม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาเฉพาะหมู่บ้านที่ได้รับการคัดสรรให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งทำให้ได้ผลการศึกษาที่ไม่ครอบคลุมทั้งตำบล ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาให้เต็มพื้นที่ทั้งในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่สมบูรณ์และสามารถนำไปใช้ในเชิงพัฒนาได้ดียิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อที่จะทำให้ทราบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานทางด้านเศรษฐกิจพอเพียง

2.3 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ทราบถึงความพร้อมของประชาชนในการเข้าร่วมดำเนินการด้านเศรษฐกิจพอเพียง

2.4 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างหมู่บ้านที่มีการส่งเสริมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงกับหมู่บ้านทั่วไป เพื่อศึกษาความแตกต่าง ข้อดี ข้อเสีย ของทั้งสองพื้นที่